

35 års præsteindberetninger fra Viborg Stift 1854-1889 (2)[43a]

Af *Henry Petersen*

Sønderholm-Nørholm-Frejlev Pastorat (til 1881)
Indberetninger mangler for 1857 og 1871-75.

1854: I Nørholm var en ældgammel Kone (Tilflytter) Mormon. Sst. havde en Husmand(?) ladet sig mormondøbe.

1855: Intet[43].

1856. Sønderholm: 1 Gaardmand Baptist. Nørholm: Intet. Frejlev: 1 Husmand Mormon. I dette Sogn var der livlig Mormonaktivitet.

1858: Pastor *Blicher* (1837-64) havde nu faaet Kapellan (sikkert haardt tiltrængt). Sønderholm: Ingen Sekterere. En Mand havde ikke været til Alters i 1½ Aar. Tilbageholdenheden skyldtes »personlige Forhold, der satte ham i en Stemning, som for Øieblikket ikke gjorde ham skikket til at nyde Herrens Nadvere«. Nørholm: En 18-aarig Tjenestepige (Baptist) tilflyttet fra Nr. Tranders. Hun havde gode Religionskundskaber og var en alvorlig og oprigtig Kristen. Hun antog Barnedaabens Gyldighed og Tilstrækkelighed for dem, som var overbevist om dens Rigtighed, og var modtagelig for de Grunde, der talte for Folkekirkens Daabspraksis. Forargelsen for hende var Lige-gyldigheden, Verdsligheden og Mangelen paa Kirketugt inden for Kirken, frem for alt Medlemmernes Banden og Sværge. Hun bestræbte sig ikke for at vinde Tilhængere, »men vel for at vække til religiøs Eftertanke de Enkelte, hun omgaaes med«. Frejlev: 2 Mormoner rejst til Amerika, 1 mormonsk Ægtepar tilbage. De søgte ikke at hverve Proselytter. Manden havde velbegrundede Meninger om sin Religion, mens Konen kun var et Ekko af ham. Stemningen i

[43a] Dette er Fortsættelsen af Forfatterens Afhandling i Kirkehistoriske Samlinger 1973, 151-185.

[43] VI, 135. Opgivelsen stemmer ikke med Folketællingens 4 Sekterere. Pastor L. Blichers Meddelelser udmærker sig i det hele ikke, hverken ved Læselighed eller Paalidelighed.

Sognet var ret stærkt anti-mormonsk som Følge af den »Gjæring«, der havde været nogle Aar forinden.

1859. Nørholm: 3 Mormoner, hvoraf de 2, en Enke og en Tjenestepige, var tilflyttet 1/11. Den tredie – Enke og Aftægtskone – var blevet døbt i Aarets Løb. Frejlev: 1 mormonsk Ægtepar (som 1858).

1860. Sønderholm: Ingen Sekterere. Nørholm: De to af de under 1859 nævnte Mormoner atter bortrejst. I alt 5 Mormoner: 1 Aftægtskone (se 1859), 1 Ægtepar (døbt 1860) og 1 tilflyttet Ægtepar. Frejlev: 1 Ægtepar Mormoner, 1 Familie (7 Personer – Tilflyttere) Baptister.

1861: Som 1860. Manden i den frejlevske Baptistfamilie var dog blevet Mormon.

1862. Sønderholm: Intet. 6 Mormoner fra Nørholm var rejst til Amerika. Tillige var en Mormonfamilie flyttet til et andet Pastorat, mens en (3 Personer) var tilflyttet. Frejlev uforandret fra 1861. I Pastoratet havde der ikke i Aarets Løb fundet Udtrædelser af Folkekirken Sted.

1863–64. Sønder- og Nørholm: Ingen Sekterere, da en Mormonfamilie var flyttet fra Nørholm i 1863. Frejlev: Som 1861.

1865–66. Sønderholm: 1 Baptistfamilie (8 Personer) havde i 1865 købt Gaard i Sognet. I de 2 øvrige Sogne var der ingen Sekterere.

1867: Sønderholm – som 1865–66. Saa vidt Sognepræsten (*C. P. Sundbye* (1865–73)) vidste, var ingen af Familiens voksne Børn døbt med Baptistdaab, hvorimod en ca. 18-aarig Datter havde ønsket Folkekirkens Daab. I Frejlev en Indsidderske, »der siger, at hun er Baptist; Manden, som ikke boer hos hende, skal være Mormon«.

1868: Som 1867. I Frejlev havde en 14-aarig Datter af den nævnte Indsidderske med Faderens Tilladelse søgt Optagelse i Folkekirken ved Daab.

1869. Sønderholm: Pigen fra det baptistiske Hjem (se 1867) var blevet optaget i Folkekirken ved Daab. Det samme gjaldt Pigen fra Frejlev (se 1868) – hun var tillige blevet konfirmeret. En 14-aarig Broder til hende var blevet døbt i Folkekirken.

1876. Sønderholm: Et Par Baptistfamilier i Nyrup By. Frejlev: 1 fraskilt Kone Baptist, 1 Familie erklærede sig for at være Mormoner.

1877: Baptisterne i Nyrup holdt hyppigt Forsamlinger. 1 Ægtepar i Tostrup blev døbt af Mormonerne og udvandrede til Amerika. Prædikanter af den sommerske Retning havde samlet adskillige Tilhørere, mest i Klitgaard (Nørholm Sogn). En af disse Prædikanter var nylig blevet omdøbt i Vendsyssel, men Sognepræsten (*J. Bertelsen* (1873–81)) vidste ikke, til hvilken Sekt. Ved et Møde i Sønderholm havde Bertelsen imødegaaet »hans vildledende Foredrag«.

1878: Baptister i Nyrup, ingen Sekterere i Nørholm. 1 Kvinde i Frejlev var Baptist.

1879: Som 1878. En Mormonudsending, der for adskillige Aar siden havde haft sit Hjem i Frejlev, havde i længere Tid opholdt sig i Sognet.

1880. Sønderholm: 1 Baptistfamilie. En Datter af Baptistkonen i Frejlev (se 1878) blev døbt i Folkekirken 28/11. Manden, der var Mormon, var for flere Aar siden rejst til Amerika.

1881: 1 Baptistfamilie i Sønderholm.

Nørholm Pastorat.

1886: Ingen Sekterere. *Frk. Juell* fra Norge havde ved Paasketid holdt 8 stærkt besøgte Møder i Sognet, 4 i Klitgaard, 4 i Nørholm By. Pastor *J. Holdt* (1882–93) havde overværet et af dem. Vækkelsesprædikenen karakteriseres saaledes: »... hun talte da godt og vækkende over den rige Mand og den fattige Lazarus. Der fremkom Intet Sekterisk, men det var klart, at Sakramenterne ingen Betydning havde for hende. Efter selve Møderne var der noget usundt Bønnevæsen, men det faldt bort den Aften, jeg var tilstede«. Vækkelsesmøderne havde vakt et øjeblikkeligt stærkt Røre, men Virkningen havde hurtigt fortaget sig, idet »Egenretfærdigheden her har lagt en haardere Skal om Hjerterne end de fleste andre Steder«. Et ungt Menneske var gaaet fra Forstanden, men atter blevet helbredt. *Frk. Juells* bestandige brug af Vendingen »Vorherre siger gennem mig« havde bragt ham fra Koncepterne. En Fader vilde ikke have sit Barn døbt; men da dette blev dødssygt, blev Præsten alligevel hentet. Ingen af Missionsforeningens Folk havde besøgt Sognet siden de 8 Møders Afholdelse.

1887: Intet.

1888: En baptistisk Pige – siden borgerligt viet i Aalborg – var flyttet til Sognet med sin Mand. Barnet skulde iflg. Ægteskabspapirerne opdrages i Folkekirkens Tro, men det kunde ikke forventes, at Faderen vilde forlange det døbt. Moderen fastholdt – skønt udelukket af Baptistsamfundet – sine baptistiske Anskuelser.

Den »christelige Missionsforening« holdt jævnlig Møder i Klitgaard ved sine Udsendinge.

1889: Frimissionen og Baptisterne havde holdt en Del Møder i Klitgaard. Det i foregaaende Indberetning nævnte Barn var endnu ikke blevet døbt. En frimissionsk Familie – tilflyttet fra Nyrup – ønskede ikke deres Barn døbt.

Sønderholm-Frejlev Pastorat.

1882–83: Et Par Baptistfamilier i Nyrup, hvor der som Regel holdtes Forsamling 1 Gang om Maaneden. Der missioneredes ikke. I Frejlev By 1 Baptistfamilie.

1884: Forøget baptistisk Aktivitet. I Nyrup By holdtes nogle Opbyggelsesmøder, der overværedes af flere af Byens ikke-baptistiske Beboere. Samfundet havde dog tilsyneladende ikke herved vundet nye Tilhængere. Sognepræsten (*H. J. Fangel* (1882–89)) havde i Skolen holdt Aftenmøder med Barnedaaben som Emne. Omrejsende Mormoner holdt i Vintertiden et Møde hos en af Baptisterne i Nyrup. Det syntes at være passeret sporløst hen.

1885: Fremdeles baptistiske Opbyggelsesmøder i Nyrup. 2 Familier var i Aarets Løb blevet gendøbt.

1886: I begge Sogne havde der »været udfoldet en betydelig Virksomhed i sekterisk Retning af en *Frøken Juul* fra Norge og flere Udsendinge fra Kristelig Missionsforening fra Kjøbenhavn, en *Herr Ringvaldt* og *Herr Gillén*, som havde fulgt i hendes Fodspor«[44]. Kun i Nyrup By førte denne Mission til Udtrædelse af Folkekirken. Her fandt de ny Prædikanter Tilslutning hos dem, der i Barndommen og Ungdommen var blevet paavirket af M. A. Sommer, og som senere havde deltaget i Baptisternes Forsamlinger. Foreløbig havde 2 Gaardmandsfamilier sluttet sig til »denne sekteriske Retning«, og en Husmandsfamilie ventedes at ville følge efter.

[44] Om IM's Stilling til det fransonske Røre, Blauenfeldt op. cit., 219 f.

Paa Lærens Omraade fandt Pastor Fangel, at den ny Bevægelse stemte overens med Baptismen i dennes Forkastelse af Barnedaaben, og Frøken Juell havde »støttet og funden Støtte hos Baptisterne«. Hun havde saaledes uddelt baptistiske Traktater, og en Baptistpræst havde til Stadighed fungeret ved hendes Møder. »Deres Forkyndelse er særlig vækkende, for Sakramenterne som Naademidler have de ikke Syn, Forbønnen under Haandspaalæggelse synes at træde i Sakramenternes Sted; Udviklingen igjennem Kirkens Historie overspringes, Folkekirken ringeagtes og angribes som skadelig, der skal derimod vendes tilbage umiddelbart til den første Kristendom efter det nye Testaments Anvisning«.

Ved Juletid var der gennem Postvæsenet blevet tilsendt mange Familier baptistiske Smaaskrifter med Subskriptionsindbydelse. Disse Traktater indeholdt en Afhandling om Daaben.

1887: Der havde været mere stille om de sekteriske Bevægelser end Aaret forud. I Frejlev havde de tilsyneladende ikke vundet Indpas. Udsendinge af den fransonske Retning og Baptister havde holdt Møder i Nyrup, men de havde neppe været velbesøgte, og ingen var traadt ud af Folkekirken.

1888: Fremdeles frimissionske Møder i Nyrup. Bevægelsens Ukirkelighed traadte stadig klarere frem, manifesteret i et nært Samarbejde med Baptisterne, Isolation fra Kirken og Børnenes Tilbageholdelse fra Daaben. Mod Slutningen af Aaret havde de nyropske Sekterere lejet et Snedkerværksted i Sønderholm By, hvor Frimissionens Udsendinge holdt Møder. Hertil indbød de ved Husbesøg og Traktatuddeling. I Frejlev havde der ikke været holdt Møder.

1889: Ingen Sekterere i Frejlev. I Nyrup og Sønderholm By var der blevet holdt mange sekteriske Møder. Fra 1. Januar 1890 havde samtlige Baptister i Nyrup taget deres Børn (10 i alt) ud af Skolen til Privatundervisning ved en Lærerinde. De fleste af dem, der havde været paavirket af Frimissionen, var overgaaet til Baptismen.

Sønderup-Suldrup Pastorat

Indberetninger mangler for 1871–75 og 1886.

1854: Ingen Sekterere. Mormonudsendinge var undertiden draget gennem Sognene paa Vej til og fra Aalborg, men uden at have afholdt Møder.

1855: Ingen Sekterere. Mormonerne havde holdt en talrigt besøgt Forsamling i Suldrup. Bortset fra Konen i den Gaard, hvor Mødet holdtes, og hvis Mor (udensogns) var Mormon, havde ingen i Sognene vist Hang til Mormonismen. Sognepræst *Qvortrup* (1847–58) havde faa Dage efter Forsamlingens Afholdelse været paa Husbesøg i Gaarden, hvilket efter hans Mening havde hjulpet.

1857: 1 Gaardmandskone i Østrup (Suldrup Sogn) var blevet Mormon.

1858–59: Intet (neppe rigtigt).

1860–62: 1 Kvinde Mormon i Suldrup Sogn; i Sønderup ingen Sekterere.

1863–81: Ingen Sekterere.

1882: Enkelte Mormonpræster havde gennemvandret Sognene. En Gaardmand havde een Gang overladt dem Forsamlingslokale, men lovet, at dette ikke skulde gentage sig.

1889: 5 Familier havde sluttet sig til Frimenigheden i Klim.

Veggerby-Bislev Pastorat Indberetninger mangler for 1871–75 og 1886.

1854: Ingen Sekterere. Mormonerne havde paa Gennemrejse jævnlig aflagt Besøg hos enkelte Beboere, men ikke vundet Tilhængere.

1855: I Slutningen af Aaret havde der været holdt Mormonforsamling i Veggerby(?). »Præstens« Far, hos hvem Mødet holdtes, havde af Sognepræsten faaet et Eksempel af Gardes Bog mod Mormonismen.

1882: En Mormonudsending havde holdt en Forsamling i Veggerby. Sognepræst *F. Ingerslev* (1879–85) erfarede først dette for sent, men havde talt alvorligt med Manden, i hvis Hus Mødet holdtes. I øvrigt kunde der ikke spores nogen Virkning af dette, og der havde ikke været anden sekterisk Virksomhed i Sognene.

1884–85: I Bislev ingen sekterisk Aktivitet. I Veggerby havde baade mormonske og baptistiske Udsendinge holdt Forsamlinger, dog uden »synderlig Virkning« (1884).

1887: Pastoratets sidste Mormon, en gift Kvinde, havde ved Man-

dens Fallit maattet forlade Veggerby. Her fandtes nu en Baptistfamilie, hvis Datter med biskoppelig Tilladelse blev konfirmeret i Foraaret. Der havde været holdt nogle faa Baptistmøder, men Pastor *G. Sodemann* (1885–99) ønskede ikke at overvære disse, dels fordi han ikke kunde faa Lejlighed til Imødegaaelse af »de ved dem fremsatte vrang Anskuelser«, dels fordi han mente, at hans Tilstedeværelse vilde kunne benyttes som Løkkemiddel for Sognemenighedens Medlemmer. Derimod vilde han altid optræde mod Mormoner og andre Sekterere.

1888–89: 1 Baptistfamilie i Veggerby, ingen i Bislev. Sekteriske Møder havde ikke været afholdt i noget af Sognene.

Øster Hornum Pastorat

Indberetninger mangler for 1854, 1871–75 og 1886.

1855: 6 Baptister, hvilket stemmer med Tallet fra Folketællingen 1855.

1856: Baptisternes Antal forøget til 10 ved Tilflytning af 2 Gaardmandsfamilier fra Gunderup[45].

1857: 12 Baptister – en Baptistfamilie fra Ferslev Pastorat havde købt Gaard i Sognet.

1858: 11 Baptister; en ældre Kone var traadt tilbage til Folkekirken.

1859: 11 Baptister. Pastor *Bendz* (1853–60) havde i Marts Maaned uddelt 350 Eksemplarer af sit Skrift *Barnedaabens Gyldighed og Tiladelighed til Sognets Beboere*.

1860: Pastor *J. Wøldike*, der gerne omtaler sig selv i 3. Person, angiver Antallet af Baptister til 7 Familier og en gammel Kone. De synes ikke »særligt nidkjære for at vise sig som noget Andet og Bedre, end som Folk ere flest, ej heller for at stille sig i Modsætning til ham«.

1861: 7 Baptistfamilier, der ved Fødsler havde faaet en Tilvækst paa 4 Personer. En ældre Mand var blevet udstødt af Samfundet »paa Grund af Synder, der laae forud for hans Overgang til Sekten«, og en »Ordfører« midlertidigt udelukket, fordi han havde danset ved et Bryllup. »En straffet Forbryder« var paa Omvendelsens Vej, men saa vidt Præsten vidste, var han endnu ikke blevet døbt.

[45] Om Forholdene i Pastor *F. Bendz'* Embedstid VI, 134, N. 84.

1862: 1 Husmandsfamilie »af slet Rygte« var blevet Baptister, 1 fhv. Gaardmand genoptaget i Folkekirken. 5 Familier havde i flere Aar været Baptister, men en af disse syntes at nærme sig Folkekirken som Følge af Samvittighedsnag over at have forholdt et nyligt afdødt Barn Daaben. Pastor Wøldike søgte baade i og uden for Kirken at modarbejde Baptismen ved »at klare for Menigheden vor Daabs Kraft og Betydning«.

1863: 3 Gaardmands- og 3 Husmandsfamilier og 1 Aftægtskone, hvis Mand (se 1862) var vendt tilbage til Folkekirken, var Baptister. Pastor Wøldike stillede sig bestandig til Raadighed for de Forsamlinger, »hvor de Kirkeligtsindede samles . . . Søndag Aften eller Eftermiddag«.

1864: Opbyggelse i Privathus eller Skole synes at kunne tilfredsstille Sognemenighedens søgende Sjæle og støtte dem mod Sekterernes Efterstræbelse.

1865: 5 Familier og 2 Enkeltpersoner Baptister. Samfundet syntes »at vegetere«. Baptismen modarbejdedes ved Sammenhold mellem de vakte uden for Kirken, »som vise Baptisterne et Exempel paa, at der kan føres et mere uanstødeligt Levnet udenfor end i Baptistsamfundet; i hvilken Retning de Opvakte støttes af deres Sognepræst«.

1866: 1 Baptistfamilie fraflyttet Sognet, 3 Baptister afgaaet ved Døden og 1 genoptaget i Folkekirken. Herefter var 3 Familier og 3 Enkeltpersoner Baptister. I sin Virksomhed støttedes Præsten virksomt af den fhv. Baptist Søren Kragelund [46].

1867: 3 Gaardmands-, 1 Husmandsfamilie samt 2 Enkeltpersoner var Baptister. I det forløbne Aar havde »denne Sekt syntes mere død end levende«. Sognepræsten beflittede sig stadig paa at vinde Medlemmerne tilbage til Kirken.

1868: Baptisterne havde »den Skam, at deres Præst her i Sognet er sat i Band«.

1869: 2 Baptistfamilier i Sognet, en 3. udvandret til Amerika. »Sekten er nu reduceret til en Trediedel i min Embedstid, og modarbejdes nærmest ved en større Opvækkelse og mere kirkeligt Liv i Menigheden«.

[46] VI, 120 ff., 134.

1870: Af Baptister fandtes fra ældre Tid 2 Familier og en Enkeltperson. 1 Baptistfamilie var fraflyttet, og en tilflyttet Sognet. Samfundets Liv karakteriseres som hensygnende og uden fast Overbevisning; en af Baptistfamilierne søgte saaledes hyppigere de kirkelige gudelige Forsamlinger end Samfundets egne. 3 Børn fra baptistiske Familier – alle over Konfirmationsalderen – anmodede med Forældrenes Samtykke om Folkekirkens Daab, som de modtog efter den sædvanlige Konfirmandundervisning. Pastor Wøldike mente, at andre Sekter end den baptistiske vilde faa svært ved at vinde Gehør i Sognet, idet han imødekom »de søgende Sjæle« i deres Trang til Opbyggelse i gudelige Forsamlinger. I dette Arbejde havde han udmærket Hjælp fra Indre Missions Side og især fra 2 Lægmænd i Sognet, »en opvakt Lægprædikant« ved Navn Jens Lorentsen(?) og »den gamle Forsanger«, Aftægtsmand Søren Kragelund.

1876: En Familie og en ugift Person var Baptister.

1877: 1 Gaardmands- og en Husmandsfamilie var Baptister. En Arbejderfamilie var blevet Mormoner, men havde forladt Sognet.

1878: Af Sekterere fandtes kun Baptister, nemlig en ældre Familie med Børn, hvoraf det ene var gift med et Medlem af Folkekirken. Desuden var 2 Enkeltpersoner Baptister, et ældre Fattiglem og en Mand, der levede separeret fra sin baptistiske Hustru. Der sporedes kun lidt Liv i Samfundet.

1879–84: 2 fastboende Baptistfamilier i Sognet, den ene havde et skolesøgende Barn, der deltog i Skolens Religionsundervisning. Under 1880 og 1881 anføres en Mormonfamilie (Tilflyttere), der levede under Forsørgelse i Hornum Fattighus.

1885: Se Pastor Riis' Rapport i Indledningen!

1887–88: 1 Baptistfamilie.

1889: Ingen Sekterere. En ældre Gaardmand, der for mange Aar siden var blevet udelukket af Baptistmenigheden, havde ikke sluttet sig til andet Samfund.

HELLUM-HINDSTED HERREDERS PROVSTI

Bælum-Solbjerg Pastorat

Indberetning mangler for 1879.

1880: Vakance i Sognene. Der opgives at være et Par Baptistfamilier i Sognene.

1881: I Bælum 1 Baptistfamilie, 1 gift Kvinde Mormon. Hendes Mand skulde være »en kirkelig alvorlig Mand«. I Solbjerg 2 Baptistfamilier. Kun Baptister og Mormoner havde virket i Sognene, saa vidt Præsten vidste.

1882: Baptisterne havde missioneret ivrigt. Deres Arbejde lettedes ved, at de tidligere havde haft ikke ringe Indflydelse i Dele af Solbjerg Sogn. De fleste af de paavirkede antoges dog at slutte sig »hjertelig til Folkekirken igjen«.

Bælum: 1 Baptistfamilie og 1 Mormon (som 1881) i Smidie By. 1 Adventistfamilie havde midlertidigt boet i Sognet. Solbjerg: 1 Familie havde modtaget Baptistdaab, i alt 4 Baptistfamilier (1 Tilflytter). I en af de 4 Familier var Manden dog endnu ikke blevet gen-døbt. Ingen Mormonmission.

1883: I Bælum var der ingen Baptister, men 1 Mormon. Det Lokale, Baptisterne hidtil havde benyttet, var blevet dem nægtet. Ingen større sekterisk Aktivitet. Solbjerg: 3 Familier var helt eller delvis Baptister, desuden et Par Enkeltpersoner, vistnok 9 i alt. Sognepræsten (*Th. Petersen* (1881–91)) havde holdt velbesøgte Møder i Korup Skole.

1884: Ingen Udtrædelser af Folkekirken. Baptisterne havde været virksomme i Dele af Solbjerg Sogn. 3–4 Familier, i alt 10–12 Personer antoges at slutte sig til dem. For at modvirke dem havde Sognepræsten i Sommerens Løb holdt Forsamlinger rundt i Hjemmene, om Vinteren i Korup Skole. 1 Mormon i Bælum.

1885: Kun baptistisk Virksomhed, som syntes at være i Aftagende. I Solbjerg omkring 10 Baptister, ingen i Bælum. Mormonkonen fra Smidie var blevet genoptaget i Folkekirken, herefter ingen Mormoner i Sognene. »Hun syntes at føle oprigtig Glæde over at være kommen tilbage til Folkekirkens Samfund og havde . . . ingensinde sluttet sig til de mest udskejjende Dele af denne Lære«.

1886: Antallet af Baptister i Solbjerg ansloges til ca. 12, heri medregnet ukonfirmerede, men ikke baptistdøbte unge Mennesker i de paagældende Familier. Baptismens Indflydelse syntes aftagende. 1 Baptist (Enke) var død i Aarets Løb. Ingen Baptister i Bælum.

1887: Fremdeles ingen Baptister i Bælum. I Solbjerg var 3 Ægtepar og en gift Kvinde Baptister. I de 3 Familier var der 4 unge Mennesker, som ganske vist ikke havde ytret Ønske om Konfirmation, men som heller ikke havde modtaget Baptistdaab.

1888–89: Ingen væsentlige Forandringer fra 1887. I 1889 døde en Baptist i Solbjerg.

Skørping-Fræer Pastorat Indberetninger mangler for 1879 og 1886.

1880. Skørping: 9 Baptister, heraf 4 Børn. 5 Personer (1 Ægtepar med 3 Børn) var Kvækere(?). Fræer: 13 Baptister, heraf 9 Børn.

1881: 24 Sekterere i alt. Skørping: 1 Familie (4 Medlemmer) og en gift Mand, hvis Kone stod i Folkekirken, var Baptister. 1 Familie (5 Personer) var Adventister. Fræer: 1 Familie (6 Medlemmer) var Baptister, og 1 Familie (ligeledes 6) havde afgivet flg. Erklæring: »Alle udvortes Former og Ceremonier betragte vi som Humbug, og vor Religion er ganske simpelt at søge at dyrke Gud i Aand og Sandhed.« (Kvækere?). Desuden en Familie paa 2 Personer, der iflg. Erklæring ikke hørte til Folkekirken, men som ikke kunde gøre Rede for, til hvilket Samfund man sluttede sig.

1882: I alt 27 Sekterere, heraf 13 Baptister. Skørping: 1 Kone (Mand og Børn i Folkekirken), 1 Familie (5 Personer), 1 Mand (Konen i Folkekirken) var Baptister. 8 Adventister (2 Familier paa hhv. 6 og 2 Personer). Fræer: 1 Familie (6 Personer) Baptister, 1 Familie (6 Personer) Kvækere. Om Adventistfamilien paa 2 Personer bemærkes, at den blev døbt i Sommeren 1882; der var 3 Børn i Ægteskabet, alle døbt i Folkekirken. Kvækerfamilien betegnes som »aldeles religionsløs«.

1883: 21 Sekterere, nemlig 7 Baptister og 9 Adventister i Skørping og 5 Kvækere(?) i Fræer.

1884–85: 17 Sekterere, 2 Baptister og 10 Adventister i Skørping, 5 Kvækere(?) i Fræer.

1887: 7 Sekterere, alle i Skørping, nemlig 4 Baptister (1 gift Kvinde (Mand og Børn i Folkekirken), 1 gift Kvinde (Mand og Barn i Folkekirken, Ægteparrets Børn skulde iflg. Vielsesprotokollen opdrages som Baptister)) og 3 Adventister.

1888: I Skørping 5 Baptister og 3 Adventister.

1889: 2 Baptister og 4 Adventister i Skørping, i Fræer gennem flere Aar ingen Sekterere.

Sønder-Nørre Kongerslev-Komdrup Pastorat
Indberetninger mangler for 1879 og 1886.

1880–88: Sognepræst *P. Hansen* opgiver lakonisk, at der fandtes Baptister i Pastoratet, men intet om Antal, geografisk Fordeling o. l.

1889: Den ny Sognepræst *C. Wolfs* Indberetning gør det klart, at der i dette Pastorat siden 1844[47] var opstaaet et baptistisk »Kraftfelt«, hvis Styrke kunde maales sig med Gunderups. I alt fandtes 32 voksne Baptister, 24 i Nr. Kongerslev, 4 i hhv. Sdr. Kongerslev og Komdrup. Men hertil kom, at der i den baptistiske Privatskole i Nr. Kongerslev undervistes 22 Børn.

Gerding-Blenstrup Pastorat
Indberetninger mangler for 1879, 1886 og 1889.

1880: I Gerding 1 Familie, der stod uden for Folkekirken. Manden var tidligere Baptist. I Blenstrup 2 Baptistfamilier og 2 Familier, der ikke hørte til noget religiøst Samfund.

1881–82. Gerding: Som 1880 – den nævnte Familie lod ikke sine Børn døbe. Blenstrup: 2 Baptistfamilier og 3 Familier, der ikke lod deres Børn døbe og betragtede sig som staaende uden for Folkekirken.

1883: Som 1881–82, i Blenstrup dog kun 1 Baptistfamilie.

1884. Den ny Sognepræst, *L. O. Faber* (1884–87), nævner kun 1 Baptistfamilie i Blenstrup (Askildrup Mark).

1885: 2 Baptistfamilier. Desuden enkelte Familier, som stod uden for Folkekirken, men uden Tilhørsforhold til nogen Sekt.

[47] VI, 32, 36, 188.

1887. Sognepræst *Henry Larsen* (1887–92) opgiver Antallet af Baptister i Gerding til 1 Gaardmand (»forøvrigt den flinkeste Kirkegjænger«), i Blenstrup til 1 Gaardmand og 3 Husmænd(?). Desuden var her 3 Gaardmænd »Fritænkere«.

1888: I Gerding 1 Baptistfamilie uden Børn. »Endvidere (formentlig i Blenstrup) 3 Familier, med i alt 12 Børn (heraf 9 skolesøgende), som ikke lade deres Børn døbe, og altsaa ikke høre til Folkekirken, skjønt ingen af dem har afgivet nogen Erklæring om, at de ere udraadte af Folkekirken, lige saa lidt som de have sluttet sig til noget andet Trossamfund. Den ene af disse Familier søger Kirken. I Gjerding Sogn er der en forhenværende Baptist, som har et udøbt Barn, men Familien søger stadig Kirken«.

Skibsted-Lyngby Pastorat
Indberetninger mangler for 1879 og 1880.

1881: Der var Baptister i Pastoratet, men nærmere Oplysninger savnes.

1882: 1 Baptist var afgaaet ved Døden, 1 fraflyttet Pastoratet. Der var nu 2 tilbage, hvoraf den ene, en Husmand, almindeligt antoges at være blevet døbt i 1882. Over for Sognepræsten, der havde talt med ham flere Gange, vilde han ikke ud med Sproget. Hans Familie var ikke blevet gengdøbt.

1883: 2 Baptister, et Søkendepar, fra »en noget baptistisk-sindet Familie«. M. A. Sommers Tilhængere, hvoraf der havde været adskillige, var noget i Tilbagegang, »en enkelt af dem har ligefrem tilbagelkaldt alle sine Vildfarelser og er blevet stedet til Herrens Bord«.

1884: Et Ægtepar var blevet Baptister. Konen var Søster til en af de i Sognet værende Baptister, i alt 4.

1885: En Baptistfamilie var tilflyttet Lyngby Sogn, saaledes at der nu var 6 Baptister i Pastoratet.

1886: I 1885(?) flyttede en Indsiddersfamilie fra Gunderup til Skibsted. Mandens hele Slægt var Baptister, han selv barnedøbt, men ukonfirmeret. Han ernærede sig som Møller og Murer. Under en heftig Sygdom i Sommeren 1886 blev han af Familien overtalt til Gendaab. Hans Hustru fulgte ham heri. Familien agtede at flytte til Kongerslev til Maj 1886. I alt var der i Skibsted 6 Baptister, af

hvilke en Kone var nidkær Prædikant, desuden nogle Tilhængere af Sommer. I Lyngby 1 Baptistfamilie.

1887: Den under 1886 omtalte Indsiederfamilie var flyttet til Kongerslev. Tilbage i Skibsted var 4 Baptister: 1 Mand, hvis Hustru og Børn stod i Folkekirken, hans 2 Søstre, hvoraf 1 var gift med en Baptist (Husmand). Baptistfamilien i Lyngby var udtraadt af Samfundet uden at være blevet optaget i Folkekirken. 2 af Børnene gik til Konfirmationsforberedelse, og Konen deltog af og til i Sognepræst *J. H. Aagaards* (1879–90) Bibellæsninger.

1888. Skibsted: 4 Baptister – som i 1887. I Lyngby var der ingen Baptister, idet en Baptistfamilie var flyttet fra Pastoratet. Det samme gjaldt en Pige, som i Sommeren 1888 blev baptistdøbt. I Skibsted fandtes en af Sommer stærkt paavirket Skomager, der kaldte sig Kvæker. Endvidere »... i Lyngby Sogn en mærkelig Skomager, som er i stadig – nærmest socialistisk – Uro og Gjæring og en Tid kaldte sig Irvingianer; i den senere Tid er han dog blevet mere medgjærlig og sindig«.

1889: 4 Baptister i Skibsted.

Store Brøndum-Siem-Thorup Pastorat[48].
Indberetninger mangler for 1879, 1880 og 1886.

1881: 10 Baptister, 4 i St. Brøndum og 6 i Thorup.

1882: 3 Baptister i St. Brøndum, 5 i Thorup. Her desuden en Kvæker(?), først paavirket af M. A. Sommer, senere af en Kvækerfamilie, der en Tid boede i Hellum.

1883. 3 Baptister i St. Brøndum. I Siem forberedtes en gift Kone (af baptistiske Forældre) til Daab i Folkekirken. 5 Baptister og 1 Kvæker(?) i Thorup. 1 Baptistfamilie tilflyttet, men aabenbart ikke medregnet.

1884: 10 Sekterere, St. Brøndum 2 Baptister, Thorup 7 og 1 (»nærmest Qvæker«).

1885. St. Brøndum 2 Baptister, Thorup 5 og 1 Kvæker(?).

1887. St. Brøndum 1 Baptist, Thorup 7 og 1 Kvæker(?).

[48] VI, 124 f., 188. Her var til 1853 blevet gendøbt 9 Personer.

1888. I St. Brøndum var en Baptist afgaaet ved Døden, herefter ingen Sekterere i Sognet. Thorup: Som foregaaende Aar.

1889: Den nye Sognepræst, *A. S. Ørsted* (1889–99), angiver, at der i Thorup var 9 Baptister og 2 hørende til luthersk Missionsforening (»Bornholmere«).

Als Pastorat

Indberetninger mangler for 1879.

1880–83: Sognepræst *N. J. Bech* (1864–83) opgiver, at en baptistisk Gaardmandsfamilie (*Niels P. Jensen*) var flyttet til Sognet fra Thorup. Under 1883 oplyses af den nytiltraadte Sognepræst *N. Løchte* (1883–95), at *N. P. Jensen* stadig stod i Folkekirken, mens hans Kone var blevet gendøbt 10 Aar forud. De ældre Børn var døbt, men ikke konfirmeret, mens de yngste var udøbt.

1884: Foruden ovennævnte Baptistfamilie fandtes i Sognet 3 Mormoner: Husmand *Rs. Larsen* (havde været Mormon i ca. 20 Aar, hans Kone stod i Folkekirken) og Fisker *Niels Johansen* og Hustru, begge døbt i 1878.

1885–86: Som 1884. *Niels Johansens* yngste Barn var udøbt.

1887: Fiskerfamilien var rejst til Amerika. Tilbage var 1 Baptist og 1 Mormon.

1888–89: Gaardmand *Niels Jensens* Hustru og Datter (gift med *Smed Jens S. Sørensen*, der stod i Folkekirken; Børnene udøbt) var Baptister. Husmand *Rs. Larsen* Mormon.

Astrup-Storarden Pastorat

Indberetninger mangler for 1879–81 og 1886.

1882: 1 Baptistfamilie i hvert af Sognene.

1883: I Storarden 1 Baptistfamilie; 1 gift Kone i Møldrup og 1 Enke i Tisted, Astrup, ligeledes Baptister.

1884. Den ny Sognepræst (*H. V. Frandsen* (1884–95)) opgiver Baptisternes Antal til 8 (1 Familie paa 6 Personer og 2 Enkeltpersoner (som 1883)). Desuden 1 Kvæker.

1885. Baptister »omtrent 6« og 1 Kvæker.

1887. Ca. 10 Baptister: I Astrup 1 Enke og 2 gifte Kvinder, i Storden 1 Familie (ca. 5 Personer), 1 Mand og en gift Kvinde.

1888: 1 Familie og 6 Enkelpersoner Baptister.

1889: 9 Baptister, 2 Familier, 2 Mænd og 3 Kvinder.

Rold-Vebbestrup Pastorat

Indberetninger mangler for 1879 og 1886.

1880: 1 Baptist.

Skelund-Visborg Pastorat

Indberetninger mangler for 1879 og 1886.

1884: 1 Gaardmand i Veddum, Skelund Sogn, udmeldt af Folkekirken for at gifte sig med en Baptist.

1885–89: 1 baptistisk Gaardmand i Veddum By. For 1887 opgives, at Familien bestod af 2 voksne og 3 Børn, hvoraf de 2 ældste var døbt i Folkekirken.

Oue-Valsgaard Pastorat.

1879: Beretning fra Provst *S. Petersen* (1879–86) om Sekterere i Hellig-Hindsted Herreder – temmelig intetsigende.

1886: Den ny Sognepræst – *G. Engelsted* (1886–1916) – beretter, at »Livet gaar sin rolige Gang, og Kirkerne besøges godt«. Ingen Sekterere.

Vive-Rostrup Pastorat

Indberetninger mangler for 1879 og 1886.

1880. I Vive havde en ca. 60-aarig Enke (Mariane Thygesen) været Mormon i omkring 15 ar. Hendes Søn var kommet hjem for at hente hende til Amerika.

1881: 1 Baptist, Gaardmand L. C. Christensen, Rostrup. Hans yngste Barn var tilført Kirkebogen uden Daab. Mariane Thygesen var rejst til Amerika.

1882–85: 1 Baptistfamilie (Gaardmand L. C. Christensen, Lund-

gaard, Rostrup Sogn. Præsten angiver 2 Gange Mandens Navn som L. C. Nielsen).

1887–89. Forannævnte Gaardmand benævnes nu Husmand L. C. Nielsen. For 1888 bemærkes, at skønt kun hans Kone er baptistdøbt, regner han dog sig selv som hørende til Baptistsamfundet, og han lader ikke sine Børn døbe i Folkekirken.

Øls-Hørby-Døstrup Pastorat
Indberetninger mangler for 1879 og 1886.

AARS-GISLUM HERREDERS PROVSTI

Aars-Havbro Pastorat

Indberetninger mangler for 1881 og 1886.

1880: Ingen Sekterere. En Karl i Havbro, Søn af en Baptist i Salling Sogn, var ikke døbt og bekendte sig ikke til noget Religionssamfund.

1882: Den ovenfor omtalte Karl – Paulus Sørensen – vægrede sig ved at lade sig døbe og agtede at rejse til Amerika i Foraaret 1883. I Aars befandt sig en ca. 15-aarig Pige, tilflyttet fra Gislum Sogn i November. Præsten vilde om nogle Dage indsende Ansøgning til Bispem om hendes Daab. Hun havde tidligere gaaet til Forberedelse hos Pastor Kragh, Gislum.

1883: Paulus Sørensen var rejst fra Sognet, dog ikke til Amerika, men kun til Salling eller Oudrup. Pigen Johanne Iversen (se 1882), Datter af en Baptist i Kongerslev, var blevet døbt i Folkekirken 21/4 1883.

Brorstrup-Ravnkilde Pastorat
Indberetning mangler for 1886.

1879: Gaardmand i Ravnkilde Peter Jensen, Hustru og 2 Børn (1 konfirmeret), Gaardmand Niels Mathisens Enke og Pigen Nicoline Svendsen var Mormoner.

1880: Gaardmand Peder Rytter, Hustru og Børn var Mormoner (de

samme som nævnt under 1879?). Det øvrige af Indberetningen ulæseligt (Pastor *D. N. Blicher* (1871–1901)).

1881: Som 1880. Desuden en gift Kvinde Mormon.

1882–87: Som 1881. Desuden var Pigen Nicoline Sørensen (se 1879) Mormon.

1888: 2 Mormoner, hvoraf Pigen Nicoline Sørensen, der var døbt i Folkekirken, havde søgt om at maatte blive konfirmeret.

1889: 1 Mormon, Enken Bodil Kirstine Larsen.

Ulstrup-Gundersted Pastorat.

1879. Ulstrup: Intet. Gundersted: 1 Mormon (gift Kvinde) og en Baptistfamilie paa 7 Personer.

1880: I Gundersted 1 Baptistfamilie og en Kone, der i 1880 var overgaaet til Baptismen.

1881: Som 1880. Desuden en gift Kvinde Mormon.

1882: I Gundersted 2 Baptistfamilier, hvoraf Familiefaderen i den ene var lønnet Baptistprædikant. 1 gift Kvinde med Børn Baptist, 1 Mormon.

1883: Som 1882. Desuden var i Gundersted 3 (muligt 5) og i Ulstrup 3 Familier (tidligere *Sognebaandsløse*) udtraadt af Folkekirken og havde sluttet sig til Frimenigheden paa Mors eller i Hanherred.

1884: 1 Husmandsfamilie (Manden lønnet Prædikant) og en Gaardmandskone Baptister. 1 baptistisk Husmandsfamilie var udvandret til Amerika. 1 gift Aftægtskone Mormon. 1 Mormonudsending fra Utah havde i nogen Tid haft Ophold hos den baptistiske Gaardmandskone. Tilslutningen til Frimenighederne som Aaret forud.

1886: I Gundersted var en Aftægtskone Mormon. 2 Husmandsfamilier (Prædikantens Familie og hans Datter, der var blevet gift med en Husmand, som havde sluttet sig til Baptismen) og 1 Gaardmandskone Baptister. En endnu ikke omdøbt Baptist var blevet gift med en Pige fra Sognet. Parret stod endnu vaklende. 7 (9?) Familier tilsluttet de omtalte Frimenigheder.

1887: Sekterere som 1886. 5 Familier fra Gundersted og 4 fra Ulstrup var Medlemmer af S. A. Møllers Frimenighed i Klim.

1888: Sekterere og Frimenighedsfolk som 1887. Endvidere havde en Lærerinde i Ulstrup sluttet sig til Frimenigheden. En gift Kvinde med en 14-aarig Datter agtede at forlade sin Mand og rejse til Amerika. Hun var blevet paavirket af Baptismen og vilde slutte sig til sine Svigerbørn i Staterne.

1889. Gundersted: 1 Mormon, 2 Baptistfamilier (Husmænd); tillige var en Gaardmandskone og den under 1888 nævnte Kone Baptister. Til Møllers Frimenighed (med Forsamlingssted i Løgstør) sluttede sig i Ulstrup 4 Familier og en Privatlærerinde, i Gundersted 5 Gaardmandsfamilier.

Blære-Ejdrup Pastorat Indberetning mangler for 1886.

1879: 1 Methodistfamilie (Skræddermester Petersen, Hustru og 4 Børn) var flyttet til Blære i Sommeren 1879.

1880–81. Ejdrup: Et Par gamle Aftægtsfolk var Baptister.

1884–88: Det gamle Aftægtspar i Ejdrup nævnes atter som Baptister.

1889: 1 Baptist (Kvinde).

Skivum-Giver Pastorat Indberetning mangler for 1886.

Under 1883 bemærkes, at Mormoner forgæves havde søgt at holde Møde. Ingen vilde afgive Lokale hertil.

Vester Hornum-Hyllebjerg-Fleisborg Pastorat.

1883–84: 3 Familier var udtraadt af Folkekirken og havde sluttet sig til R. Lunds Frimenighed paa Mors.

1885–87: 1 Familie i Hyllebjerg og 2 i Fleisborg var – saa vidt Sognepræsten vidste – Medlemmer af R. Lunds eller anden lignende Frimenighed.

1888–89: Det angives nu, at de omtalte 3 Familier havde sluttet sig til S. A. Møllers Frimenighed i Klim.

Strandby-Farsø Pastorat.

1884: 3 Familier havde villet løse Sognebaand til Pastor Gregersen, Ullits, men var blevet afvist af ham, fordi de samtidig søgte Frimenighedspræst S. A. Møller, der i Marts Maaned havde døbt et Barn i en af Familiene. De 3 var Gaardmændene Andreas Pedersen og Johan Peter Jensen (begge Enkemænd) og Husmand Andr. Chr. Jensen (gift), alle Strandby Sogn. En fjerde Sognebaandsløser, Christen Andersen, var med sin Familie flyttet til Viborg.

1885: 4 Familier til S. A. Møller. Desuden havde en Ungkarl (»Fri-tænker«) udmeldt sig af Folkekirken.

1886–87: 4 Familier til S. A. Møller.

1888: 4 Familier i Strandby, 1 i Farsø til Frimenigheden.

1889: Som 1888 (pr. 31/12 1889). Ved tillægsskrivelse af 6/2 1890 opgives, at endnu en Familie i Strandby havde sluttet sig til S. A. Møller, i alt 6 Familier i dette Sogn. Dette Tal stemmer ikke med Angivelsen i Indberetningen af 31/12 1889.

Tisted-Binderup-Durup Pastorat

Indberetning mangler for 1886.

Gislum-Vognsild Pastorat

Indberetninger mangler for 1881 og 1886.

1880: Ingen egentlige Sekterere. I Gislum fandtes en udøbt Pige paa 12 Aar, hvis Fader var Baptist, men hvis Moder stod i Folkekirken. (Se Aars-Havbro 1882–83).

Louns-Alstrup Pastorat

Indberetning mangler for 1886.

Rørbæk-Grynderup-Stenild Pastorat

Indberetninger mangler for 1881, 1886 og 1889.

1879–85: En Mand, der var Bytte for mangfoldige Sværmerier, var udtraadt af Folkekirken. Han karakteriseres som Sabbatarier(?).

Ullits-Fovlum Pastorat.

1886–87: Kristen Madsen Ejsing, Fovlum, havde sluttet sig til R. Lund paa Mors.

1889: Ingen Sekterere. Gaardmand Christian Madsen, Fovlum (se 1886–87), der tidligere havde staaet i R. Lunds Frimenighed, var nu tilmeldt Frimenigheden i Løgstør. Det samme gjaldt Gaardmand Søren Sørensen, Ullits.

SLET HERREDS PROVSTI

Kornum-Løgsted-Løgstør Pastorat.

1879: 1 Baptistfamilie og et Par Tjenestefolk, der i flere Aar havde været Baptister.

1880: 2 Baptistfamilier – ingen Udtrædelser af Folkekirken i 1880.

1881: 1 Baptistfamilie (4 Personer) havde i en længere Aarrække boet i Løgsted. Et Par Baptistpiger havde haft Tjeneste i Pastoratet.

1882: I Foraaret holdt et Par Mormoner Forsamling i Løgsted, men fandt ingen Tilslutning. Sst. 2 Baptistfamilier.

1883: 2 Baptistfamilier havde boet i Pastoratet en Aarrække. En Mormonudsending fra Utah, Thomas Lund, født i Kornum, havde i Aarets Løb vandret om i Sognene, uden at nogen vilde overlade ham Lokale til Forsamlinger. Sognepræst *V. Koch* (1873–83) mente, at der var Fare for, at Lund kunde overtale enkelte til Daab. 6 Familier havde – saa vidt Præsten vidste – sluttet sig til Frimenigheden i Lundby.

1884–85: 6 Baptister i Løgsted, Povl Jensen med Hustru og 2 Børn og Ægteparret Ths. V. Olsen.

1886: 3 Baptistfamilier i Løgsted. Til Frimenigheden antoges at høre 14 Familier eller enlige Personer i Løgstør, ca. 4 i Kornum og ca. 10 i Løgsted.

1887: 2–3 Baptistfamilier, ca. 31 Familier + Enkeltpersoner til Frimenigheden (15 fra Løgstør, 7 fra Kornum og 9 fra Løgsted – alle Tal er omtrentlige).

1888: 3 Baptistfamilier(?) i Løgsted, 21 Familier(?) i Løgstør, 9 i Kornum og 9 i Løgsted til Frimenigheden.

1889: 3 Baptistfamilier i Løgsted, ingen i de øvrige Sogne. Frimenighedsmedlemmer var i Kornum 10 Familier og Enkeltpersoner, Løgsted 9, Løgstør 22.

Bjørnsholm-Malle Pastorat.

1879: 2 Baptistfamilier, en svensk Skrædder med Hustru og flere Børn, og Møller J. C. Christensen (hans Kone i Folkekirken) og Søn, Overlade. Skrædderen fungerede som Samfundets Præst.

1880–81: 1 Baptist, Møller J. C. Christensen, hvis Søn rejste hjemmefra i 1880. S. A. udvandrede den svenske Skrædderfamilie til Amerika.

1882: 1 Baptist (som 1880–81). I Begyndelsen af Aaret gennemvandrede et Par Mormonudsendinge Pastoratet, hvor de fandt Tilhold hos en Familie i Næsby, der havde amerikanske Mormonslægtninge. I Februar døbttes denne og en anden Familie og i Marts en Mand sst., i alt 5 Personer, hvoraf de 3 rejste til Amerika. Sognepræst J. C. Sørensen (1878–91) havde holdt Møde i Næsby Skole i Begyndelsen af Marts og hver Aften i Tiden 20. til 25. Marts. Herefter døde Bevægelsen, der havde været begrænset til Næsby, hen.

1883: 1 Baptist. Mormonprædikanter havde i Aarets Løb været virksomme overalt i Sognene, men kun fundet Tilslutning i Næsby. De døbte – Antal opgives ikke – var rejst bort paa een Familie nær, der boede i Næsby.

1884. Baptister: Møller Christensen, Overlade, og en fattig Indsidderfamilie i Malle. Den mormonske Propaganda havde været stærkest i Aarets første Halvdel. 2 Familier (i alt 4 Personer), hhv. fra Næsby og Trend(?), var blevet døbt og rejst til Utah. En 3. nydøbt Familie blev tilbage (i Ranum).

1885: Der havde været Mormonmission, som dog ikke vandt ny Tilhængere for Sekten. Foruden Mølleren i Overlade erklærede et Fattiglem i Malle, Hans Pedersen, sig for Baptist. En Mand ved Navn Kaas, der var tilflyttet Malle et Par Aar forud, hørte til S. A. Møllers Frimenighed i Klim.

1886: Mormonaktivitet, men mere stilfærdig end i 1882–83. Et gammelt Ægtepar i Næsby var blevet vundet for Mormonismen, især ved Breve fra en Søn i Utah, »hvor der loves dem rigeligt Udkomme og gode Kaar«. Baptister: Som i 1885. Frimenighedsmanden var flyttet fra Pastoratet.

1887–88: 2 Baptister. Mormonudsendinge af og til i Sognene, især i Næsby, men ingen Konversioner. Der var ringe Tilslutning til deres Forsamlinger.

1889: 2 Baptister – alt roligt.

Farstrup-Lundby Pastorat
Indberetning mangler for 1885.

1879–82: Enkelste Baptister. Intet Antal opgivet.

1883: Mormonpræsten Ths. Lund (se Kornum-Løgsted-Løgstør for 1883) arbejdede »ivrigt« i Sognene. En Familie var efter Mormon-daab afrejst fra Pastoratet. P. t. var der ingen Mormoner. Flere Familier var ligeledes fraflyttet Sognene efter Baptistdaab. Af Baptister fandtes en Enke i Lundby samt 2 Husmænd (hhv. i Vinderupkær og Kølby, Farstrup Sogn), hvis Hustruer begge trods Mændenes Overtalelser var forblevet i Folkekirken. Der holdtes jævnlig Baptistforsamlinger i Kølby.

1884. Sekterne havde ingen Fremgang haft. Der fandtes et Par Baptister, men ingen Mormoner. Ths. Lund havde ved sin Afrejse til Utah i Efteraaret ikke faaet Ledsagelse fra dette Pastorat. »Det synes, som om Folk endelig have faaet Øjnene op for Mormonismens Afskyelighed«, mener Sognepræst *R. Bay Olsen* (1883–90).

1886: I Farstrup var en Familie og en Husfader (Resten af Familien i Folkekirken) Baptister. Der havde været særlig stærk Mormonaktivitet i Kølby, hvor de fleste Beboere havde Slægtninge i Utah. ». . . en velhavende Gaardmandsenke, hvis Broder, Mormonældste, har opholdt sig hos hende hele Aaret, synes nu, med sine 2 voxne Døtre, at ville rejse til Utah . . .«. Byens øvrige Familier var tilsyneladende ved at falde til Ro, efter at Sognepræsten havde holdt flere Foredrag og Diskussioner med »adskillige Mormonældste«. Frimenigheden omkring Lundby Højskole havde ikke vundet Terræn i Aarets Løb.

1887: Baptister som 1886, ingen Mormoner. *Den laursenske Menig-*

hed (Lundby Højskole) førte en hensygnende Tilværelse. Skolen havde kun ringe Tiltrækning, undtagen naar der holdtes Gymnastikfester, spilledes Komedier o. l. I Sommeren 1887 havde den haft 3 Elever (Piger), i Vinteren 1887/88 16–17 (Karle).

1888: Foruden Baptisterne i Farstrup var der nu en Baptist i Lundby. Ingen Mormoner.

1889: Mormonforsamlinger havde ikke været holdt i 2 Aar. Saa vidt Sognepræsten vidste, var der 3 Baptister i Pastoratet. Lavrsens Menighed havde ingen kendelig Fremgang. I Sommeren 1889 besluttede en Aktionærgeneralforsamling at nedlægge Højskolen, der ikke gennem flere Aar havde haft nævneværdig Tilgang. Ikke desmindre averteredes der med Kursus fra November 1889. Der mødte imidlertid ingen Karle.

Næsborg-Salling-Oudrup Pastorat
Indberetninger mangler for 1881 og 1885–87.

1879: I Salling 5 Familier, der i flere Aar havde været Baptister, desuden formentlig »enkelte spredte Medlemmer« af Samfundet. I Næsborg en Familie, der tidligere havde været Baptister, men som nu »neppe henhører til nogen bestemt Retning«.

1880: Ingen Udtrædelser af Folkekirken.

1882: Baptistsamfundet havde ikke haft nogen Tilvækst i 1882.

Sebber-Store Ajstrup Pastorat
Indberetninger mangler for 1880 og 1892.

1886–87: I St. Ajstrup er en Baptistfamilie. 1 Familie sst. hørte til R. Lunds Frimenighed paa Mors.

1888: Ingen Sekterere. Husmand Niels Jensen (kaldet Svendsen), St. Ajstrup, indtog en »sværmerisk Særstilling«. I nogen Tid havde han søgt Lundby Forsamlingshus (Frimenighed), men havde nu vendt dette Ryggen. I et Par Aar havde han holdt Gudstjeneste med *Nadveruddeling i Hjemmet* for sin egen Husstand (bl.a. 2 Sønner paa 10 og 12 Aar), og han holdt Børnene borte fra Skolen, fordi denne var en Statsinstitution.

1889: I St. Ajstrup 1 Baptistfamilie, Husmand Otto Chr. Thomsen og Hustru.

Vilsted-Vindblæs Pastorat
Indberetninger mangler for 1883–86.

1880–81: 1 Baptistfamilie i hvert af Sognene.

1882: 1 Baptistfamilie i Vilsted.

1887: Ingen Sekterere, idet et Par Baptistfamilier var fraflyttet Pastoratet.

1888: Ingen egentlige Sekterere. 2 Mormonudsendinge havde i December Maaned gæstet Vilsted, indkaldt af en Skomager Mads Lambertsen, som i November havde nedsat sig i Byen. Hos Skomageren holdtes 9/12 en Mormonforsamling, ved hvilken Sognepræst *K. Hassing* (1888–93) var til Stede og for en talrig Flok af Sognefolkgendrev Mormonernes Lære, især med Støtte i den norske Sømandspræst Andr. Mortensens Skildring af Forholdene i Utah.

Skomager L. var – saa vidt Sognepræsten vidste – ikke døbt endnu; han var uden aandelig Sans, men interesseret i at tjene Penge paa Mormonerne og evt. faa Hjælp til Rejsen til Amerika.

1889: Mads Lambertsen og Familie var vistnok blevet Mormoner. I Januar søgte han at holde Forsamlinger, men fik ingen Tilslutning. Mormonmissionærer havde siden da undertiden haft Husly hos Familien. Sognepræsten havde gjort gentagne forgæves Forsøg paa at vende ham fra Vildfarelsen.

RINDS-NØRLYNG HERREDERS PROVSTI

Der findes Indberetninger for Tiaaret 1879–89, dog mangler de generelt for 1882 og 1886. Tallene i Parentes efter de enkelte Pastoraters Navne angiver de Aar, for hvilke der herudover mangler Rapporter fra det paagældende Sted.

Der foreligger ingen Meddelelser om Sektvæsen fra noget Sogn i Provstiet. Ej heller har det folkekirkelige Liv nogetsteds ytret sig saaledes, at det har afsat Spor i Indberetningerne. Kun i eet Tilfælde berettes der om Forsøg paa indremissionsk Virksomhed (Vammen Sogn). Sognepræstens lidet velvillige Kommentar hertil gengives nedenfor.

Hersom-Bjerregrav-Klejtrup, Vesterbølle-Østerbølle (1881(?), 1884),

Gedsted-Fjeldsø (1884), Hvam-Hvilsom, Laastrup-Skals, Simested-Testrup (1885), Tostrup-Roum, Ulbjerg-Lynderup (1881), Dolle-
rup-Finderup-Ravnstrup (1884), Vorde-Fiskbæk-Romlund, Rød-
ding-Løvel-Pederstrup (1884), Vammen-Lindum-Bigum (1884).

Sognepræst *C. P. Knudsen* (Vammen-Lindum-Bigum) meddeler i sin Indberetning for 1888, at der ikke fandtes Sekterere i Pastoratet. »Dog forsøgte en ukaldet Udsending fra den saakaldte Indre Mission, en Retning med methodistisk Sving, at trænge ind i den sin luth. evang. Bekjendelse tro Sognemenighed i Vammen Sogn, men uden Held, da Forsøget ikke er blevet gjentaget«.

FJENDS HERREDS PROVSTI

I dette Herred, hvorfra Indberetninger foreligger for Tiaaret 1879–89, var der kun sekteriske Bevægelser i 3 af Pastoraterne, som behandles nedenfor. De øvrige anføres paa samme Maade som Pastoraterne i Rinds-Nørlyng Herreder.

Daugbjerg-Mønsted-Smøllerup (1884–1886), Taarup-Kvols-Borris (1884, 1886, 1888), Vridsted-Fly (1880, 1882, 1884, 1886), Vroveresen (1884, 1887).

Højslev-Dommerby-Lundø Pastorat Indberetninger mangler for 1884 og 1886.

1879–82: Mormonismen havde for en Del Aar siden vundet Indpas i Højslev. I Sommeren 1879 afrejste 2 Mormonfamilier herfra til Amerika, saaledes at der nu kun var een Mormon tilbage, en Gaardmandskone. For Aarene 1880–82 meddeles, at der ikke havde været holdt Mormonforsamlinger i Højslev, men at Mormonudsendinge sidstnævnte Aar havde aflagt Besøg hos deres Trosfælle.

1883: Fremdeles en Gaardmandskone Mormon, desuden en Indsiederfamilie, tilflyttet fra Ørslevkloster Pastorat (s. d.). Ingen Forsamlinger.

1885: 2 Mormoner, ingen Forsamlinger.

1887: Irvingianerne havde holdt flere Forsamlinger, der kun besøgte af »ganske enkelte«, ved Højslev Station. En Tilflytterfamilie, der atter havde forladt Sognet, var gaaet over til denne Sekt. Mormoner nævnes ikke.

Kobberup-Feldingbjerg-Gammelstrup Pastorat
Indberetninger mangler for 1885–86.

1882–83: 1 Mormonfamilie i Feldingbjerg, hvor Mormonudsendinge af og til opholdt sig. De fandt ingen Tilslutning hos Befolkningen.

1884: 1 Mormonfamilie tilflyttet Gammelstrup. I Efteraaret havde Irvingianerne holdt Forsamlinger i alle 3 Sogne.

Ørlevkloster-Ørum Pastorat
Indberetninger mangler for 1884 og 1886.

1879: Mormonerne havde fra tidligere Tid nogen Lydhørhed i Pastoratet, men deres Indflydelse syntes at tage af. 2 unge Piger (Søstre) fra Hald i Ørlevkloster var blevet optaget i Mormonsamfundet. Den ene tjente nu i Randers, den anden i Hjembyen, hvor hun imidlertid efter Erklæring i Vidners Overværelse var blevet genoptaget i Folkekirken.

1880–89: Intet. (NB. se under Højslev Pastorat for 1883).

SALLING HERREDS PROVSTI

Fra dette Provsti foreligger kun Indberetninger for 1887–89 fra *Skive-Resten Pastorat*. Om de øvrige Sogne, hvor der i Aarhundredets første Halvdel mange Steder havde været et kraftigt Vækkelsesrøre, indeholder Pakken ingen Oplysninger.

1887: Sognepræst *J. J. Lohmann* anslog, at mindst en Snes Personer sluttede sig til *Irvingianerne*, der mod Slutningen af Aaret havde indrettet sig i et lejet Lokale. Adskillige af deres Tilhængere var »i høj grad nidkære for at gøre proselyter ved personlige henvendelser, besøge på værksteder o. a. lign.«. Lohmann nægtede at betjene Sektens Medlemmer som Præst, hvilket forargede »ikke få« af Byens og Omegnens vakte.

1888: Irvingianerne holdt fremdeles egne Gudstjenester i det lejede Lokale, men søgte tillige flittigt Folkekirkens. De arbejdede stilfærdigt, men ihærdigt, hvorved nogle var blevet vundet. Præsten mente dog, at Menigheden – som Følge af Fraflytninger – neppe havde haft »nogen betydende fremgang«.

1889: Irvingianernes Menighed syntes ikke at vokse. »I afvigte års sidste måneder er »*Frælsens Hær*« kommen hertil; den har været genstand for megen nysgærrighed og haft stort tilløb; den meldte for 8 dage siden, at den hav(d)e »frælst« 33 i én uge; kun ganske enkelte, mest læredrenge, har sluttet sig til den«.

MIDDELSOM-SØNDERLYNG HERREDERS PROVSTI

Der foreligger kun faa Aarsberetninger fra dette Provstis Sogne – sædvanligvis kun for de første 2–4 Aar efter 1878, – hvad enten nu dette skyldes, at Sognepræsterne her har været mindre pligtopfyldende, eller – sandsynligere – at Indberetningerne er gaaet tabt. For den sidste Antagelse taler det, at der fra enkelte Sogne findes Rapporter til og med 1886.

Langaa – Torup – Sdr. Vinge Pastorat.

1878: I Langaa By stod 1 Familie uden for Folkekirken. Manden var bortrejst, kun Hustruen og en Datter var tilbage. Omrejsende Mormoner havde flere Gange holdt Forsamlinger, men ingen var i den Anledning traadt ud af Kirken. I Torup havde der været en Del religiøs Bevægelse, foraarsaget af en I. M. *Kolportør Jensen*[49], tidligere Privatlærer i Hadsten. Vækkelsen havde især fænget blandt Sognets yngre Beboere og fremkaldt megen Forbitrelse blandt dens Modstandere. Da Sognepræst *Taaffe* (1864–79) frygtede Haandgribeligheder, havde han forbudt Afholdelse af Kolportørmøder i Skolen. Her havde han selv holdt stærkt besøgte Bibellæsninger, hvorefter der var faldet Ro over Gemytterne.

1879: I Langaa fandtes et Par Mormoner. I Torup var der en svag pietistisk Bevægelse, der udgik fra en gammel Mand, og som kunde blive af Værdi, om den kunde ledes »i det rette Spor«.

Bjerring-Mammen Pastorat Indberetninger mangler for 1882–85.

1878: Sognepræst *D. Götzsche* (1878–85) beretter om nogen religiøs Opvækkelse ved I. M. Som sin Formand deltog han i Forsam-

[49] Blauenfeldt, op. cit., S. 154, 556.

lingerne, der holdtes i Huse »og en enkelt Gaard«. Han betegner Vækkelsen som i det hele »god og sund« og mente ikke, at de vakte med Grund kunde beskyldes for Dømmesygge og Foragt for anderledes-tænkende. Der var intet Sektvæsen, skønt Mormonerne havde gjort »et enkelt, lille Forsøg paa at vinde Indgang«.

1879: I. M.'s Vækkelse uforandret; den havde hidtil haft »en alvorlig, sund og god Karakter«. En Mormonfamilie, der nu var flyttet fra Mammen, havde haft Forsamlinger i Hjemmet. Ellers intet Sektvæsen. »Bornholmerne«, der især havde Tilhold i Nabosognet Vindum, havde ingen Tilhængere i Pastoratet.

1880–81: I. M.'s Stilling som foregaaende Aar. Bornholmerne fra Vindum havde virket blandt de vakte, dog hidtil uden videre Held.

1886: Den nytiltraadte Sognepræst *C. Jensen* (1886–94) kunde meddele, at Kirkegangen i Bjerring var blevet bedre, end den efter Sigende havde været tidligere. Maaske skyldtes dette en alvorlig Difteritis-epidemi, der havde hærget i Foraaret. I Mammen var der tilsyneladende noget mere kirkeligt Liv end i Hovedsognet. Kirkegangen var god. En bornholmsk Bevægelse i Sognet syntes ikke at have nogen Fremtid for sig. Den talte kun faa Tilhængere, af hvilke flere jævnlig søgte Kirken.

Hjermind-Lee-Hjorthede Pastorat.

1878. Hverken Vækkelser eller Sektvæsen. I. M.'s Kolportører, hvis Forkyndelse i Løbet af det foregaaende Aar for fleres Vedkommende havde nærmet sig Chr. Møllers Lære, havde holdt flere Møder i Pastoratet – 2 i Tavl, 1 i Hjorthede og flere i Kjællinghøl(?).

1879. En Skrædderfamilie paa Hjermind Mark var mod Aarets Slutning blevet vundet for Mormonismen. I øvrigt ingen Vækkelser.

1881: Skrædder Kaspar Jensen (se 1879) var i Sommeren 1881 udvandret til Utah med sin Familie.

Vester Velling-Skern Pastorat.

1878: Ingen Vækkelse i de folkekirkelige Menigheder. Fra V. Velling var en Mormonfamilie afrejst til Amerika. En anden Familie var af den førstnævnte blevet overtalt til at modtage Mormondaaben i 1876, men var – efter afgiven Erklæring – blevet genoptaget i Folkekirken. I øvrigt intet Sektvæsen.

1880: Intet Sektvæsen, men heller ingen Vækkelse i Sognemenighederne. I V. Velling var Kirkegangen »fremdeles simpel«, men var i afvigte Aar blevet forbedret »en lille Smule«. I Skern var Kirkebesøget ret godt. Sognepræst *O. Buchholtz* (1875–85) havde anskaffet et mindre Parti gudelige Smaaskrifter (I. M.) til Uddeling i Sognene.

Vindum-(Brandstrup) Pastorat
Indberetninger mangler for 1883–85.

1878: I Vindum fandtes »nogle, som føle sig vakte ved den indre Missions Bestræbelser. Disses Tal skal dog tidligere have været større«. Derimod syntes Bornholmerne »mere og mere at gribe om sig navnlig i Byerne Vindum og Faarup«. I øvrigt var der ingen »ejendommelige« religiøse Bevægelser i Pastoratet.

1879–80: Bornholmerne samlede fremdeles enkelte Familier i Byerne Vindum og Faarup, men manglede øjensynlig Ekspansionskraft. De benyttede baade Kirke og Sakramenter.

1881: Bornholmernes Antal neppe øget, skønt de et Par Steder i Sognet holdt Søndagsskole, der om Efteraaret foretog Skovtur og om Julen holdt Juletræ for Børnene.

1882: Bornholmernes Antal uforandret, skønt de holdt Forsamlinger baade ved lokale Kræfter og tilrejsende Kolportører. Da Bevægelsens Tilhængere stadig søgte Kirke og Sakramenter, fremtraadte den mere »som en Opbyggelse end som en sekterisk Bevægelse, dog er den ikke fri for dennes Mærker, Dømmesyge og Selvophøjelse«. 1 Familie, der var overgaaet til Mormonismen, var rejst til Amerika.

1886: Bortset fra Bornholmerne fandtes ikke nogen fra Folkekirken afvigende Vækkelse. Deres Støtter var 2 ansete Gaardmænd i Vindum By, hvor Forsamlinger holdtes. Den ny Sognepræst – *S. Thorbjørnsen* (1886–97) mente ikke, at de egentlige Bornholmeres Tal var stort. Mange af Tilhørerne ved deres Møder kom formentlig for Opbyggelsens Skyld. Da der syntes at være Trang til religiøse Møder, havde Præsten begyndt at holde saadanne i Skolerne, ogsaa for at modarbejde Bornholmerne.

Vinkel-Rind Pastorat.

1878–79: Ingen religiøse Bevægelser i Sognene. Søgningen til Kirke og Nadverbord særdeles god, »ligesom der føres christeligt Levnet –

og til Grund herfor maa jeg antage ligger et indvortes religiøst Liv, der saaledes viser sin Frugt«.

1880: Intet Sektvæsen. 2 Forsamlinger ved Kolportører (IM?) – kun faa Tilhørere.

1881: Kolportørbesøgene stærkt i Aftagende, ikke meget Sektvæsen.

Øster Velling-Helstrup-Grensten Pastorat.

1878: I 1875 trængte Mormonismen ind i baade Ø. og V. Velling Pastorater, idet nogle af de Arbejdere, der deltog i Ø. Velling Kirkes Opførelse, var Mormoner. I Oktober 1876 holdt Pastor *C. Müller* (1870–82) et Møde, hvortil Mormonpræster var indbudt. Han antog, at Forhandlingerne her havde været Sognemenighederne »til Opbyggelse og til Bestyrkelse i Troen«. Siden da var den sekteriske Virksomhed taget kendeligt af. Een Arbejdsmandsfamilie var dog blevet vundet og for nylig rejst til Amerika.

1879–81: Hverken Vækkelser eller Sektvæsen. For 1880 noteres taaeligt Kirkebesøg, og at »Brugen af og Ærefrygten for Sakramenterne (var) ulastelig«.

Ørum-Viskum-Vejrum Pastorat.

1878: Intet Sektvæsen. I Ørum var der en Del vakte (IM), som om Søndagen samledes i Hjemmene til Samtale, Salmesang og Oplæsning af V. Becks og Hofackers Prædikener. De var tillige flittige Kirkegængere, som »i det Hele (var) fri for de mange beklagelige Egenskaber, som saa ofte følge med det udprægede Partistandpunkt«.

1880: Lysten til at høre Ordet havde været stigende baade i Viskum, hvor der hidtil havde været mindst Liv, og i Vejrum. I. M.'s Kolportører, der i 1879 havde holdt Forsamlinger i Ørum Skole, »har vi i Aar været fri for«. Her havde Sognepræst *H. H. Hansen* (1876–84) i Aarets Løb holdt Bibellæsninger med god Tilslutning.

Bjerregrav-Aalum Pastorat Indberetning mangler for 1881.

1878: Ingen Vækkelse, intet Sektvæsen. Bjerregrav var et overvejende Højresogn, derfor »noget mindre livlig, ogsaa til at søge Kirken«, hvorimod der var større kirkelig og politisk Interesse og heraf følgende

god Kirkegang i Aalum, hvor Beboerne var »venstreorienterede«. Dog – »i begge Sogne annammes Ordet villigt, og Ordets Forkynder er overalt velkommen«.

1882: Fremdeles ingen sekteriske Bevægelser. Kirkegangen syntes tiltagende, især i Bjerregrav. Sognepræst *Vilstrup* (1878–1904) havde søgt »ikke helt uden Held at appellere til det christelige Liv« ved at stifte et Par Foreninger, dels til Støtte for Missionen (formentlig ydre Mission), dels til Værn for unge Kvinder. Sagen befandt sig »endnu kun i en svag Begyndelse«.

Nørbæk-Sønderbæk-Læsten Pastorat.

Taanum-Hornbæk Pastorat.

1878: Intet Sektvæsen, ej heller fremtrædende Vækkelser i de nærmest foregaaende Aar, »medens det religiøse Liv, der for en Del er fremkaldt ved en tidligere Tids Bevægelse, vel tør anses for at have holdt sig og at have funden en Betyggelse for sin Sandhed og Sundhed(?) ved en umiskjendelig Tilslutning til Menighedens faste kirkelige Ordning, . . . ligesom det formentlig ogsaa har vunden i Fylde ved en mindre stærk Fastholden af det oprindelige Partistandpunkt, for Hornbæks Vedkommende den »indre Missjons«, og en kjendelig Fordragelighed imod andre Retninger og Modtagelighed for religiøs Paavirkning af friere Art, end den tidligere raadende«.

1879: I Hornbæk vandt Gudstjenesten mere og mere Overvægt over Forsamlingerne. Forhen saa man ofte Skarer af IM-Tilhængere drage til Møder i Randers i Gudstjenestetiden. Dette havde ikke fundet Sted i det forløbne Aar. Beboerne i Overhornbæk viste ikke den tidligere Iver for at tilkalde IM-Kolportører, der vistnok kun havde holdt 2 Forsamlinger i 1879. Der var stor Tilslutning til Bibellæsninger i Kirken paa Søndage. I Taanum var Vækkelsen mindre fremtrædende, uden udpræget Partipræg. Herfra maatte dog undtages nogle Grundtvigianere, »der har haft meget ondt ved at forsones sig med en Forkyndelse, der ikke følger denne Retning, hvorfor de næsten holdt sig borte fra Kirken; men ogsaa dette Forhold har forandret sig meget til det bedre«.

1880: Intet Sektvæsen. Hørelysten størst i Hornbæk, dog ogsaa god Kirkegang i Taanum. Der var 3 Gange holdt Bibellæsninger i Kirkerne ved Sognepræst *Vilh. Sørensen* (1876–82) i Forening med udensogns Præster (2 Gange i Hornbæk, 1 Gang i Taanum); des-

uden var der i Skolen (antagelig Hornbæk) holdt flere Forsamlinger ved IM's Kolportører og een ved en Udsending fra Brødremenigheden i Christiansfeld.

Tjele-Nr. Vinge Pastorat.

1878. En Pige, Andrea Petersen, der var tilflyttet fra Mammen Sogn, var – trods Benægtelse over for Pastor Raaschou – Mormon. Over for Sognepræst *O. N. Glarbo* (1875–81) havde hun erkendt dette og var nu efter Ønske blevet genoptaget i Folkekirken.

1880: Intet Sektvæsen. Sognepræsten havde søgt at vække Interesse for ydre Mission.

Vorning-Kvorning-Hammershøj Pastorat.